

Mennyből jövök most hozzátok

Jelenlegi összevont számunkban egy karácsonyi ének bemutatására van lehetőség. Nem volt kérdés, hogy *Luther Márton* gyermeki egyszerűségű, mégis ünnepélyes korálját, szenteste graduáléneket választjuk: *Mennyből jövök most hozzátok* (EÉ 150).



Karácsony az egyházi év első nagy Krisztus-ünnep. Jézus születésében az adventi ígélet válik valóra az idő teljességében: „Az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét...” (Jn 1,14) Az a csoda, hogy a szegénységben, szolgai formában megszülető Jézus Krisztusban Isten személyesen jelent meg a földön, az élet valóságát mutatja meg: megóv minden szentimentális karácsonyi romantikától, és nem engedi, hogy megüresítsük üzenetét. Karácsony nem valami önmagában maradó esemény; a betlehemi jászolbölcső nagypéntekre és húsvétra mutat.

A *Vom Himmel hoch da komm ich her* a leghíresebb Luther karácsonyi énekei közül. 1539-ben a Schumann-énekeskönyvben jelenik meg először az általunk ismert, népdal egyszerűségű jón dallammal.

Az ének eredetileg tizenöt strófából áll. A költemény megértéséhez szükséges tudnunk, hogyan ünnepelték a középkorban és még Luther idejében is a karácsonyt.

Már a korai időkben úgy gondolták, hogy a karácsonyi események dramatikus megjelenítésével az egyszerű néphez is közelebb vihető az ünnep. Az oltár elé jászolat állítottak, amelyet később bölcső váltott fel. E mellett foglaltak helyet a szereplők, Mária és József, akik párbeszédet folytattak egymással; ez volt az úgynevezett *Kindelwiegen*. Ehhez csatlakozott a kórus előénekesek, így alakultak ki a karácsonyi játékok egyre gazdagabb formái. Később a ringatással összekapcsolódott a jászol körültáncolása is. A fiatalok táncoltak, az idősebbek énekeltek hozzá. Luther éneke nem más, mint a karácsonyi evangélium dramatizálása.

A következő párhuzam, hogy énekünk első verse egy világi népdal kontrafaktuma, átdolgozása: *Ich komm aus fremden Landen her*. Ahogyan a vásári énekes az esti tánc közben a nép közé lép, hogy a messzi tájról származó hírt közölje, úgy lép az angyal karácsony éjszakáján a pásztorok közé. Ő nem egy, hanem a jó hírt hozza, az *euangeliont*. Hogyan is szemléltethette volna Luther a számára oly kedves kinyilatkoztatást jobban, mint éppen ezzel a strófával?

Magyarul először az 1629-es *lőcsei énekeskönyvben* találkozunk Luther énekével, majd az 1635-ös kiadás új fordítással jelentkezik, amely kisebb-nagyobb változtatásokkal továbbhagyományozódik az évszázadok során. A *Dunántúli énekeskönyv* (1911) tizenegy versszakát jelenlegi énekeskönyvünk két részre osztja: az első hét strófa karácsonyi, a többi négy (EÉ 305) úrvacsorai énekként jelenik meg. Ennek magyarázata lehet a szövegben meglévő Krisztus-imádó és bűnbánati hang.

A *Vom Himmel hoch da komm ich her* dallam műzenei feldolgozásai közül kiemeljük *Johann Sebastian Bach* orgonára írt nagyszabású kánonikus variációsorozatát (BWV 769) és *Max Reger* korálkantátóját (1903).

Az ének 17. századi fordításával kívánunk Olvasóinknak áldott karácsonyt! „Mennyből jövök most hozzátok, / És ímé nagy jó hírt mondok, / Nagy örömet majd hirdetek, / Melyen örvend ti szívetek. // Ez máj nap egy kis gyermek / egy Szűztől születék néktek; / a gyermek

szép és oly ékes, / vigasságra kellemetes. // Ez Úr Jézus mi Istenünk, / Nyavalyáinkból kimentőnk, / Ő léssen az üdvözítő, / Minden bűnünkből kimentő. // Jertek hát, mi is örvendjünk, / A pásztorokkal bémenjünk, / Lássuk, mit adott az Isten / Hozzánk való szerelmében. // Nyílj meg, szívem, lásd meg jobban, / Ki fekszik itt a jászolban, / Amaz gyermek bizonyára / a szép Jézus, Isten Fia. // Ő, kedves vendég, nálam szállj, / Bűnömtől ne iszonyodjál, / Jöjj be hozzám, te szolgálhatsz, / Hozzád megtérő juhodhoz. // Én lelkemnek rejtekében / Zárkózzál be szekrényében, / Hogy el ne felejthesselek, / Sőt örökké dicsérjelek. // A mennyei magas székből / Istennek dicsőség légyen, / Ki szent Fiát küldé értünk, / Hogy megváltónk lenne nekünk.” (Énekeskönyv, Lócse, 1635, 412–413., 1–3., 6–8., 13–14. versszak)

ECSEDI ZSUZSA